Kirkon tutkimuksen ajankohtaisraportti 2/2026

Kuva: Harriet Urponen

Vieraskielisen väestön asenteet uskontojen vuoropuhelua kohtaan

Jyri Komulainen/Kirkon tutkimus

27.11.2026

Vieraskielisen väestön asenteet uskontojen vuoropuhelua kohtaan

Keskeiset havainnot:

- Vieraskielisten suhtautuminen uskontojen vuoropuheluun oli pääsääntöisesti myönteistä.
- Kristityt ja muslimit suhtautuivat hinduja ja buddhalaisia myönteisemmin uskontojen väliseen vuoropuheluun.
- Uskontojen paremman tuntemisen ja sitä myötä tapahtuvan ennakkoluulojen vähentämisen kannatus oli useimmissa ryhmissä vahvaa.
- Omakohtainen halukkuus osallistua uskontodialogiin jäi vähäisemmäksi kuin uskontodialogin yleinen arvostus.
- Muihin uskontoihin kuuluvat vastaajat suhtautuivat hyvin myönteisesti kristillisten kirkkojen työhön: esimerkiksi muslimivastaajista 59 prosenttia ilmoitti arvostavansa kristillisten kirkkojen työtä Suomessa ja 35 prosenttia ei osannut sanoa. Vain 6 prosenttia ilmaisi kielteistä suhtautumista.

Uutta tietoa vieraskielisen väestön uskonnollisuudesta

Uskontojen välinen dialogi on teema, jonka merkitys on noussut voimakkaasti viime vuosikymmeninä. Siihen kohdistuva tutkimus on ollut maailmalla suorastaan kasvuala, joskin itse ilmiöllä on pitkä historia.[1] Suomessakin on julkaistu jonkin verran aihepiiriin liittyviä tutkimuksia. Useat näistä ovat liittyneet systemaattiseen teologiaan

[1] Uskontodialogin historiasta ks. Howard 2021. Uskontodialogista Suomessa ks. Rautionmaa & Illman & Latvio 2017. Uskontodialogista yleisemmin esim. Hedges 2010; Cornille (toim.) 2013; Komulainen 2014.

ja siten keskittyneet uskontojen kohtaamisen teologisiin malleihin.[2] Kasvatustieteilijät ovat tutkineet teemaa erityisesti luokkahuonekäytäntöjen ja opetussuunnitelmien näkökulmasta.[3]

Myös suomalaista uskonnollisuutta ja siihen liittyviä asenteita on tutkittu laajasti. Kirkon tutkimus on jo vuosikymmenten ajan tuottanut tietoa suomalaisen uskonnollisuuden muutoksista.[4] Nämä tutkimukset ovat kuitenkin keskittyneet suomen- ja ruotsinkieliseen väestöön, eikä niissä ole fokusoitu huomiota erityisesti uskontodialogia koskeviin asenteisiin.

Vieraskielisten osuus Suomen väestöstä on kuitenkin kasvanut merkittävästi viime vuosina. Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2025 lopussa Suomessa asui 646 392 äidinkieleltään vieraskielistä henkilöä. Heidän osuutensa väestöstä oli näin ollen 11,4 prosenttia.[5]

Suomessa asuvan maahanmuuttajataustaisen väestön uskonnollisista käsityksistä ja asenteista on ollut vain vähän tutkimusta suhteutettuna siihen merkitykseen, minkä näillä voi olettaa olevan uskontojen välisten suhteiden kannalta. Erityisesti uskontodialogiasenteisiin fokusoituvaa tutkimusta on ollut vain vähän, jos ollenkaan.[6] Olemassa oleva tutkimus on keskittynyt yksittäisiin väestöryhmiin kuten somali- ja thainaisiin sekä musliminuoriin mutta myös maahanmuuttajataustaisen väestön uskonnollisuuden yleiseen luonteeseen.[7]

Kirkon tutkimus sekä Helsingin, Espoon, Vantaan ja Tampereen seurakuntayhtymät toteuttivat laajan tutkimuksen tuottamaan tietoa vieraskielisestä väestöstä ja heidän asenteistaan koskien uskontoa. Vieraskielisillä tarkoitetaan niitä, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai joku kotoperäisistä vähemmistökielistä (inarinsaame, pohjoissaame, koltansaame, romani, viittomakieli). Noin puo-

2 Ks. esim. Hiltunen (toim.) 2003; Auvinen & Komulainen (toim.) 2020; Hellqvist & Komulainen (toim.) 2020.

3 Ks. esim. Lipiäinen & Satokangas & Jantunen & Kallioniemi 2022.

4 Ks. Salomäki & Ketola & Komulainen & Salminen & Sohlberg 2024.

5 Tilastokeskus 2026.

6 Ks. kuitenkin Vähäkangas 2020.

7 Maahanmuuttajien yleisestä uskonnollisuudesta ks. esim. Pauha & Martikainen 2022. Tarkemmin rajattujen maahanmuuttajataustaisten väestöryhmien uskonnollisuudesta ks. esim. Tiilikainen 2003; Pauha 2025; Härkönen 2025.

let vieraskielisistä asuu Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Tampereella. Tutkimus rajattiin alueellisesti kyseisiin kaupunkeihin.

Tutkimusta varten teetettyyn kyselytutkimukseen vastasi 3 227 vieraskielistä Suomessa asuvaa henkilöä. Vastaajat poimittiin ositetulla satunnaisotannalla väestötietojärjestelmästä keväällä 2026. Vastaajat edustivat seitsemää eri ryhmää: arabian-, englannin-, farsin-, kiinan-, ukrainan- ja venäjänkieliset sekä muut vieraskieliset. Kysely toteutettiin huhti-toukokuussa 2026 ja siitä vastasi Taloustutkimus.[8]

Vastaajien uskonnollista taustaa kartoitettiin kysymällä, kuuluuko vastaaja johonkin uskonnolliseen yhteisöön tai uskontoperinteeseen. Vastausvaihtoehdoksi annettiin kristillisten kirkkokuntien lisäksi islam, hindulaisuus ja buddhalaisuus sekä juutalaisuus. Kristillisiin kirkkokuntiin kuuluvien vastaukset jakautuivat seuraavasti: evankelis-luterilainen kirkko (4,4 %), katolinen kirkko (4,9 %), ortodoksinen kirkko (10 %) ja muu kristillinen kirkko tai yhteisö (5,9 %). Islamin uskonnokseen ilmoitti 17,1 prosenttia vastaajista, hindulaisuuden 1,9 prosenttia ja buddhalaisuuden 1,5 prosenttia.

Kyselyn vaihtoehdot ”muu uskonnollinen yhteisö” (1,5 %) ja ”uskontokuntiin kuulumaton” (47,9 %) sekä ”ei osaa/halua sanoa” (4,5 %) olivat luonteeltaan sellaisia, ettei niiden perusteella voi tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä vastaajan uskonnollisesta taustasta. Juutalaisuuden uskonnokseen ilmoittaneiden vastaajien määrä jäi vähäiseksi ollen vain 0,3 prosenttia. Siksi juutalaisiksi ilmoittautuneiden vastaajien aineisto yhdistettiin kategoriaan ”muu uskonnollinen yhteisö”, johon kuuluvien vastausten osuus nousi lopulta 1,8 prosenttiin.

Uskontokuntiin kuulumattomien osuus oli huomattavan suuri kattaen lähes puolet vastaajista. Uskontokuntiin kuulumattomuus oli varsin suurta kaikissa kieliryhmissä, poikkeuksena arabiankieliset, joista uskontokuntiin kuulumattomia oli vain 14 prosenttia mutta 73 prosenttia ilmoitti olevansa muslimeja. Uskontokuntaan kuulumattomuus korostui erityisesti kiinankielisten kohdalla (77 %). Tämän kyselyn perusteella ei voi kuitenkaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä koskien sitä, miksi henkilö on valinnut vaihtoehdon ”uskontokuntaan kuulumaton”. Taustalla voi olla uskonnottomuus tai uskontokuntaan

[8] Kuvioissa esitetyt prosenttiosuudet ovat painotettuja. Painotus on tehty iän, asuinkunnan ja kielen mukaan, jotta tulokset vastaisivat paremmin kohdejoukon rakennetta.

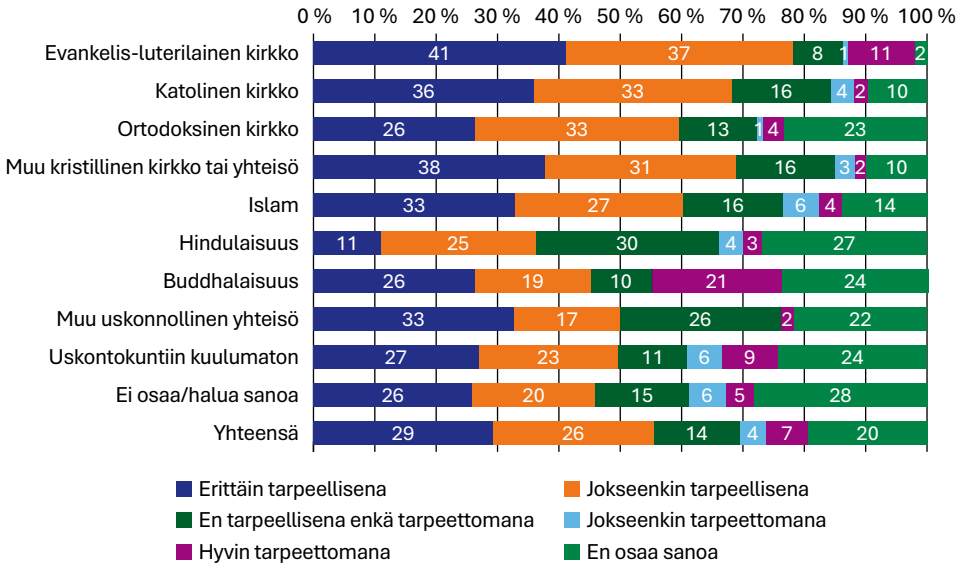
rekisteröitymättömyys, mikä heijastelee maahanmuuttajien kohdalla lähtömaan kulttuuria.

Uskontojen välinen vuoropuhelu nähtiin tarpeellisena

Uskontojen vuoropuheluun liittyviä asenteita mitattiin kyselyssä viisiportaisella Likert-asteikolla. Lisäksi kuudentena vastausvaihtoehtona oli ”en osaa sanoa”.

Tutkimuksessa selvitettiin ensinnäkin, kuinka tarpeellisena yleisesti ottaen vastaaja pitää uskontojen välistä vuoropuhelua. Kuviosta 1 ilmenee, että enemmistö kristillisiin kirkkoihin kuuluvista ja muslimeista ilmaisi pitävänsä uskontojen vuoropuhelua tarpeellisena. Kun lasketaan yhteen niiden osuus, jotka pitävät sitä erittäin tarpeellisena tai jokseenkin tarpeellisena, kristittyjen osuus kirkkokuntataustasta riippuen vaihteli 60 prosentista 78 prosenttiin. Muslimiksi itsensä identifioineista vastaajista 60 prosenttia piti uskontojen vuoropuhelua erittäin tai jokseenkin tarpeellisena yhteensä.

Sen sijaan hinduista vain 36 prosenttia ja buddhalaisista 45 prosenttia piti uskontodialogia erittäin tai jokseenkin tarpeellisena. Hinduista varsin suuri osa valitsi myös neutraalin vastausvaihtoehdon (30 %) tai ei osannut sanoa (27 %), joten harva hindu ilmoitti kuitenkaan pitävänsä uskontojen vuoropuhelua tarpeettomana (7 %). Sen sijaan buddhalaisista vastaajista yli viidennes eli 21 prosenttia valitsi vaihtoehdon ”hyvin tarpeeton”.

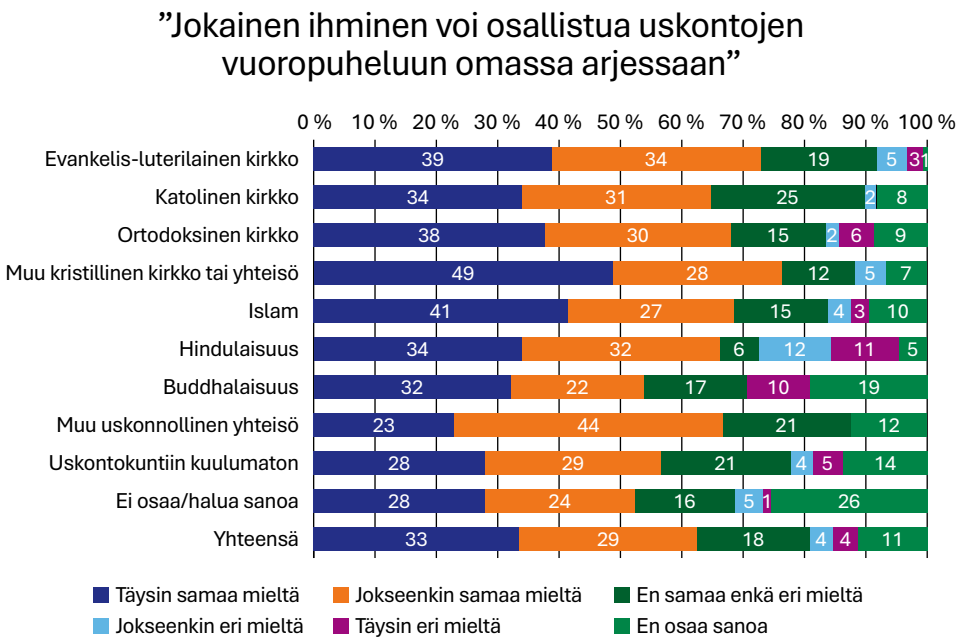
Kuvio 1. Suhtautuminen uskontojen välisen vuoropuhelun tarpeellisuuteen uskonnollisen taustan mukaan (%). Vieraskielisten kaupunkilaisten uskonnollisuus 2026, N = 3227.

Yleisen uskontojen välistä vuoropuhelua koskevan asenteen lisäksi kyselyssä selvitettiin käsityksiä siitä, missä uskontodialogia pitäisi käydä.

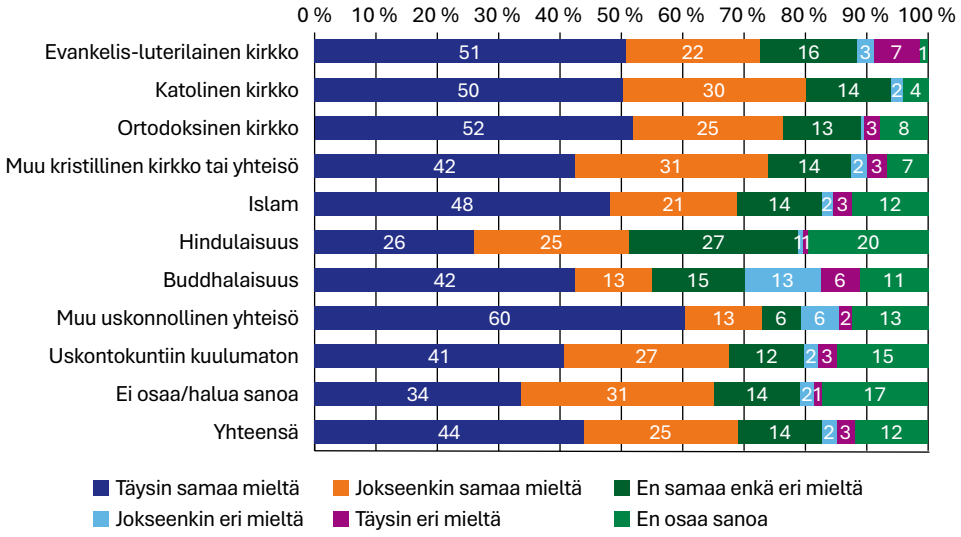
Suhtautumista tavallisten ihmisten väliseen arkiseen uskontodialogiin selvitettiin väitteellä ”Jokainen ihminen voi osallistua uskontojen vuoropuheluun omassa arjessaan”. Tämän lisäksi selvitettiin uskonnollisten johtajien välisten keskustelujen merkitystä. Tätä mitattiin pyytämällä vastaajia arvioimaan väitettä: ”Uskonnollisten yhteisöjen johtajien tulisi keskustella enemmän toistensa kanssa”.

Suhtautuminen molempiin väitteisiin oli myönteinen, mutta suhtautuminen uskonnollisten johtajien käymään vuoropuheluun (Kuvio 3) oli pääsääntöisesti myönteisempää kuin suhtautuminen arkiseen vuoropuheluun (Kuvio 2). Hinduilla sekä muihin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin kuuluvilla arjen dialogi kuitenkin korostui uskonnollisten johtajien vuoropuhelua enemmän. Luterilaisilla myönteisten vastausten osuudet koskien arjen dialogia ja uskonnollisten johtajien vuoropuhelua olivat käytännössä yhtä suuret (73 %).

Hindujen kohdalla ilmeni myös kielteisiä asenteita arjen dialogia kohtaan, sillä lähes neljännes hinduista ilmoitti olevansa erittäin tai jokseenkin eri mieltä väitteestä ”Jokainen ihminen voi osallistua uskontojen vuoropuheluun omassa arjessaan”.

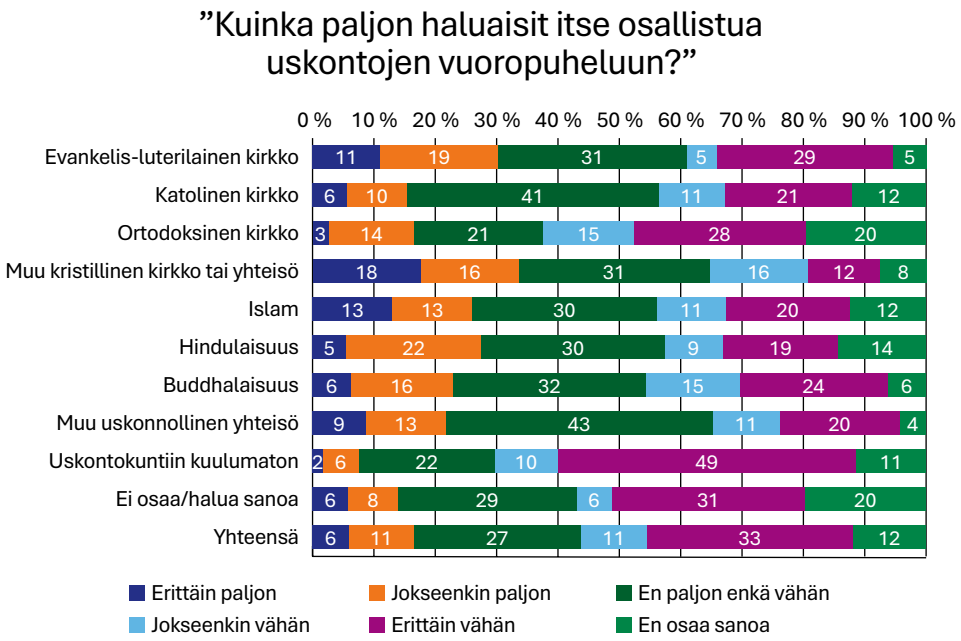
Kuvio 2. Suhtautuminen uskontojen vuoropuheluun arjessa uskonnollisen taustan mukaan (%). Vieraskielisten kaupunkilaisten uskonnollisuus 2026, N = 3227.

Kuvio 3. Suhtautuminen uskonnollisten yhteisöjen johtajien välisiin keskusteluihin uskonnollisen taustan mukaan (%). Vieraskielisten kaupunkilaisten uskonnollisuus 2026, N = 3227.

Kysyttäessä ”Kuinka paljon haluaisit itse osallistua uskontojen vuoropuheluun?” myönteisesti vastanneiden osuus laski huomattavasti muihin kysymyksiin nähden, kuten Kuviosta 4 ilmenee. Ryhmät, joissa ilmeni eniten halukkuutta osallistua omakohtaisesti uskontodialogiin, olivat muut kristityt (34 %: erittäin paljon 18 %, jokseenkin paljon 16 %), luterilaiset (30 %: erittäin paljon 11 %, jokseenkin paljon 19 %) ja aiemmista kysymyksistä poiketen hindut (27 %: erittäin paljon 5 %, jokseenkin paljon 22 %). Myönteisten vastausten osuus jäi näin ollen parhaimmillaankin kolmasosaan. Tämän kysymyksen kohdalla valittiin varsin usein neutraali vastaus ”en paljon enkä vähän”, mutta myös negatiivisia vastausvaihtoehtoja valittiin enemmän kuin muissa kysymyksissä.

Vähiten halukkuutta osallistua itse uskontojen vuoropuheluun oli uskontokuntaan kuulumattomilla, joista 59 prosenttia valitsi jommankumman kielteisistä vaihtoehdoista. Mutta myös ortodokseista 43 prosenttia ja buddhalaisista 39 prosenttia koki erittäin tai jokseenkin vähän halukkuutta osallistua itse uskontodialogiin.

Kuvio 4. Halukkuus osallistua itse uskontojen vuoropuheluun uskonnollisen taustan mukaan (%). Vieraskielisten kaupunkilaisten uskonnollisuus 2026, N = 3227.

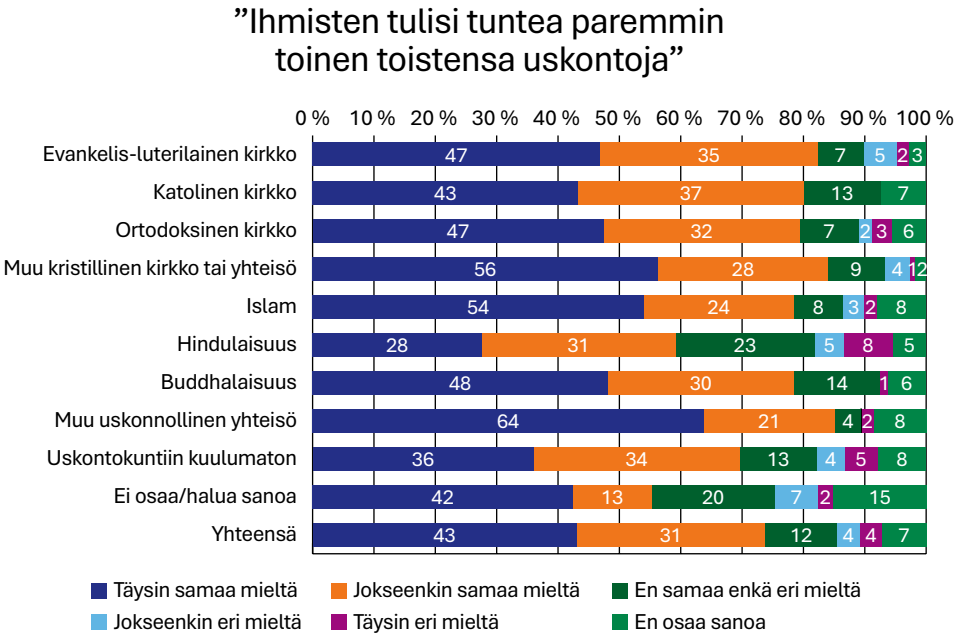
Uskontojen tuntemusta arvostetaan

Tiedollisempaa näkökulmaa uskontojen väliseen kohtaamiseen tarkasteltiin pyytämällä arvioimaan väitteitä ”Ihmisten tulisi tuntea paremmin toinen toistensa uskontoja” (Kuvio 5) ja ”Uskontojen vuoropuhelu on tärkeää ennakkoluulojen vähentämiseksi” (Kuvio 6). Näiden kohdalla myönteisten vastausten osuus nousi kauttaaltaan korkeammaksi kuin uskontojen välisen vuoropuhelun tarpeellisuutta ylipäätään tiedusteltaessa.

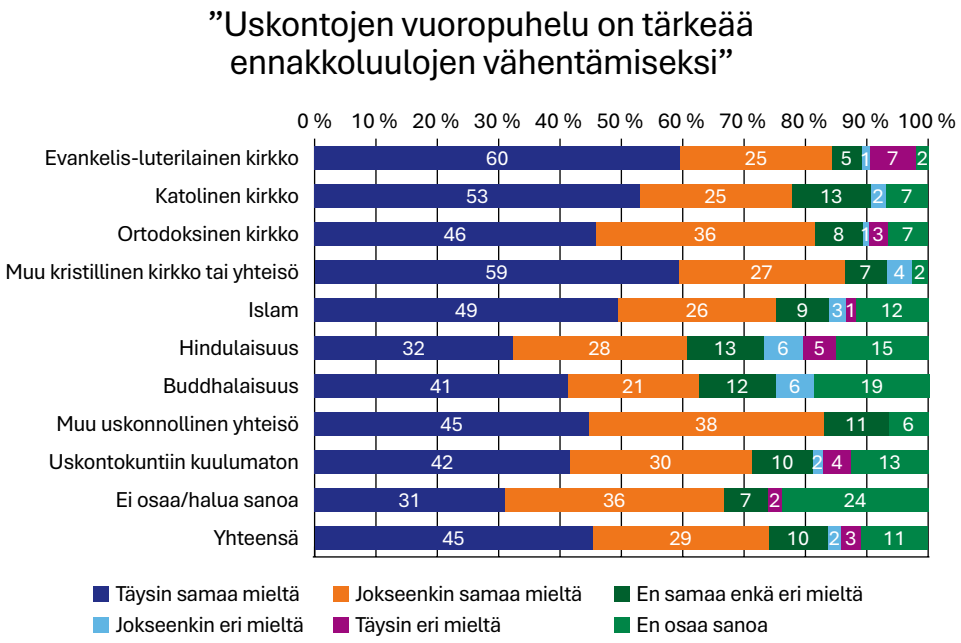
Yhtenä mahdollisena selityksenä voisi olla se, että uskontojen tiedollinen tunteminen saatetaan kokea arvokkaaksi myös ilman erityistä motiivia uskontojen vuoropuheluun. On periaatteessa mahdollista, että toisen uskonnon tunteminen koetaan hyödylliseksi välineeksi toisen uskonnon kritikoimiseksi. Vastauksen taustalla olevat motiivit eivät kuitenkaan selviä käsillä olevasta kyselyaineistosta.

Kristityistä 79–84 prosenttia oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ihmisten tulisi tuntea paremmin toinen toistensa uskontoja. Muslimeista näin vastasi 78 prosenttia ja myös buddhalaisista myönteisesti asiaan suhtautuvien osuus oli 78 prosenttia. Sen sijaan hindujen ryhmässä tämänkin väitteen kohdalla myönteisten vastausten osuus oli pienin: heistä 59 prosenttia oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa.

Uskontojen vuoropuhelun merkitystä ennakkoluulojen vähentämisessä pidettiin myös tärkeänä. Esimerkiksi muslimeista väitteeseen suhtautui myönteisesti 75 prosenttia ja kristityistä 78–86 prosenttia. Hindut (60 %) olivat tämänkin väitteen kohdalla vähiten myönteisiä, mutta buddhalaiset olivat lähellä, sillä heistä 62 prosenttia oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä.

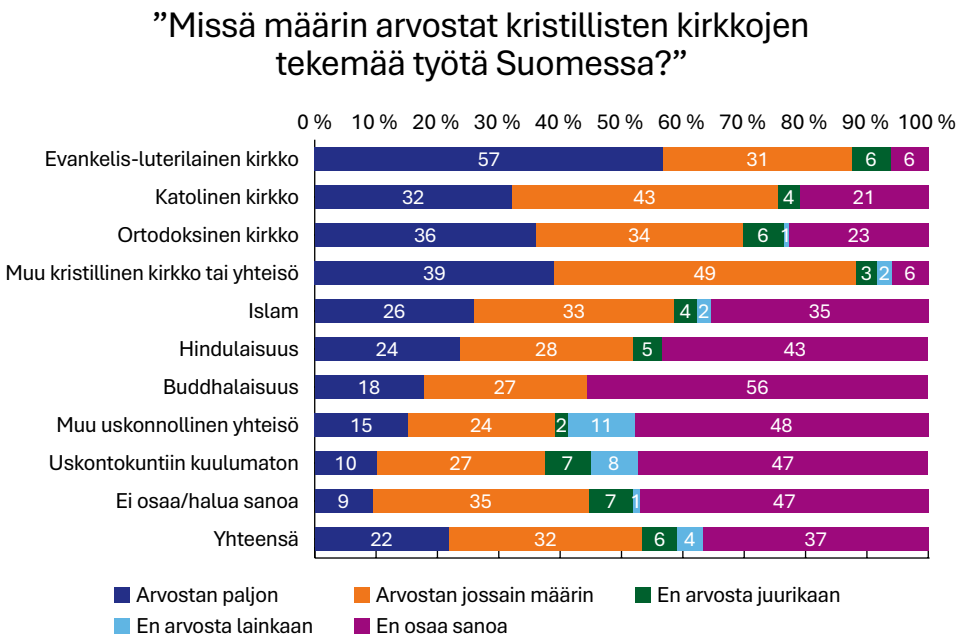
Kuvio 5. Asenteet uskontojen keskinäisen tuntemisen tarpeellisuuteen uskonnollisen taustan mukaan (%). Vieraskielisten kaupunkilaisten uskonnollisuus 2026, N = 3227.

Kuvio 6. Uskontojen vuoropuhelun tärkeys ennakkoluulojen vähentämiseksi uskonnollisen taustan mukaan (%). Vieraskielisten kaupunkilaisten uskonnollisuus 2026, N = 3227.

Vastaajilta kysyttiin myös suhtautumista kristillisten kirkkojen tekemään työhön. Tämä konkretisoi uskontojen vuoropuheluun liittyviä asenteita niiden vastaajien kohdalla, jotka eivät ole itse kristittyjä. Kuviosta 7 ilmenee, että muihin uskontoihin kuin kristinuskoon kuuluvat vastaajat suhtautuivat hyvinkin myönteisesti kirkkojen työhön. Sama pätee myös uskontokuntiin kuulumattomiin. Toisaalta ”en osaa sanoa” -vastausten suuri määrä saattaa viitata siihen, että kristillisten kirkkojen tekemää työtä ei tunneta riittävän hyvin kysymykseen vastaamiseksi.

Huomionarvoista on, että kielteistä asennetta kirkkojen työhön ilmentävien vastausten määrä oli hyvin vähäinen. Esimerkiksi muslimivastaajista 59 prosenttia ilmaisi arvostavansa paljon tai jossain määrin kristillisten kirkkojen työtä Suomessa ja 35 prosenttia ei osannut sanoa. Vain 6 prosenttia valitsi vastausvaihtoehdon, jonka mukaan vastaaja ei arvosta kirkkojen tekemää työtä lainkaan tai juurikaan.

Kuvio 7. Arvostus kristillisten kirkkojen Suomessa tekemää työtä kohtaan uskonnollisen taustan mukaan (%). Vieraskielisten kaupunkilaisten uskonnollisuus 2026, N = 3227.

Johtopäätöksiä

Kyselyn valossa Suomessa asuva vieraskielinen väestö suhtautuu uskontojen väliseen vuoropuheluun hyvin myönteisesti tai neutraalisti. Kielteisten vastausten osuudet olivat kauttaaltaan pieniä.

Tutkimuksessa havaittiin kuitenkin uskontokuntien välistä vaihtelua. Kristillisiin kirkkoihin tai yhteisöihin kuuluvat sekä muslimit suhtautuivat kyselyssä pääsääntöisesti myönteisemmin uskontojen välisen vuoropuhelun tarpeellisuuteen kuin hindut ja buddhalaiset. Mistä tämä johtuu, sitä ei voi tämän aineiston pohjalta selittää.

Voidaan otaksua, että taustalla on esimerkiksi syitä, jotka liittyvät vastaajien erilaisiin käsityksiin uskonnosta ylipäätään. Intiassa syntyneiden uskontojen (ns. dharmiset uskonnot) ja Lähi-idässä syntyneiden uskontojen (ns. abrahamilaiset uskonnot) välillä on lähtökohtaisia eroja, jotka heijastuvat myös uskontojen väliseen vuoropuheluun.

Esimerkiksi kristinuskossa ja islamissa on lähtökohtaisesti selkeämpi käsitys yhteisöön kuulumisen rajoista. Siksi myös uskontojen välinen vuoropuhelu ymmärretään näiden piirissä täsmällisemmin rajatuksi ilmiöksi kuin hindulaisuudessa ja buddhalaisuudessa, jotka mukautumiskyvyssään pystyvät ylittämään varsin notkeasti erilaisia yhteisöllisiä ja opillisia rajoja.[9]

Merkittävänä havaintona voi pitää myös sitä, että halukkuus osallistua itse uskontodialogiin jäi kaikissa ryhmissä selvästi vähäisemmäksi kuin uskontodialogin yleinen arvostus. Käsillä olevan aineiston pohjalta ei voi selittää syytä tähän eroon. Voidaan kuitenkin olettaa, että useimmat vastaajista eivät katso omaavansa sopivaa roolia tai riittäviä resursseja uskontojen väliseen dialogiin osallistumiseksi.

Vaikka suhtautuminen uskontojen väliseen vuoropuheluun on yleisesti ottaen myönteistä, tämä nähdään asiana, joka koskee ennen muuta uskonnollisia johtajia. Toisaalta kyselyn valossa vastaajat tunnistavat uskontojen välisen vuoropuhelun toteutuvan arkisissa ihmisten välisissä kohtaamisissa.

Vieraskielisten myönteinen asenne uskontodialogia kohtaan on kokonaisuudessaan tärkeä tutkimustulos, jota voi pitää yhteiskunnallisesti katsoen positiivisena. Myönteisiä asenteita löytyy kaikista ryhmistä, minkä voi nähdä heijastelevan sitä tosiasiaa, että kaikissa maailman uskontoperinteissä on omat teologiset resurssinsa uskontojen väliseen vuoropuheluun.[10] Alan tutkimuskirjallisuudessa korostetaankin uskontodialogin merkitystä yhteiskuntarauhalle ja ihmisten väliselle harmonialle. Uskontodialogia sovelletaan siksi enenevässä määrin rauhanvälityksen ja yhteiskunnallisen sovinnon välineenä erilaisilla kriisialueilla.[11]

Erilaisista uskontodialogin muodoista tällöin nousee esiin ns. yhteiskunnallinen dialogi. Käsitteellä viitataan toimintaan, jossa uskonnolliset toimijat edistävät yhteistä hyvää toimimalla yhdessä yhteiskunnallisten tavoitteiden eteen. Suomalaisena esimerkkinä tällaisesta vuoropuhelusta voi mainita USKOT-foorumin, joka tuo yhteen eri uskontojen toimijoita.

9 Ks. Cragg 1986, 3–25.

10 Ks. Coward 2000.

11 Ks. Küng 1990; Kadayifci-Orellana 2013.

Yhteiskunnallisen dialogin ohella omina kategorioinaan mainitaan usein opillinen ja spirituaalinen dialogi.[12] Opillisella dialogilla viitataan teologien ja uskonoppineiden käymään vuoropuheluun, jossa opit ja uskontojen käsitteet ovat keskiössä. Spirituaalinen dialogi viittaa puolestaan toimintaan, joka tähtää hengellisyyden syventämiseen ja rikastuttamiseen kohtaamisessa toisen uskonnon kanssa. Kyse voi olla myös eri uskontojen seuraajien yhteen tulemisesta esimerkiksi yhteisen rukouksen tai meditaation välityksellä.

Tutkimuksessa ei eritelty tällaisia vuoropuhelun ulottuvuuksia. Käytännössä vastaajille esitetyt kysymykset painottuivat kuitenkin uskontojen väliseen yhteiskunnalliseen vuoropuheluun. Lisäksi väite ”Jokainen ihminen voi osallistua uskontojen vuoropuheluun omassa arjessaan” viittasi eksplisiittisesti ns. arjen dialogiin. Tällainen ”elämän dialogi” voidaankin nähdä uskontodialogin neljäntenä muotona yhteiskunnallisen, opillisen ja spirituaalisen dialogin rinnalla.[13] Arjen dialogissa on kyse tavallisessa elämässä tapahtuvasta yhteiselosta ja sen synnyttämistä kohtaamisista.

Aiemmassa tutkimuksessa on noussut esiin ajatus, että arjen dialogi voi osoittautua lupaavimmaksi uskontodialogin muodoksi – siihen sisältyy ajatus ystävyydestä uskontodialogin eetoksena ja myös metodina.[14] Tällaisen arkisen vuoropuhelun vahvistamiseen onkin hyvät lähtökohdat vieraskielisen väestön uskonnollisuutta käsittelevän tutkimuksen perusteella.

Huomionarvoinen on myös tutkimuksen tulos, jonka mukaan vieraskielisen väestön parissa vallitsee hyvinkin myönteinen asenne eri uskontoihin liittyvään tietoon. Tämä herättää kysymyksen siitä, mikä rooli koululla ja koulussa annettavalla katsomusopetuksella voisi olla uskontoja koskevan tiedon lisäämisessä ja miten tätä tulisi parhaiten toteuttaa. Lähtökohdat ovat hyvät, sillä aiemmassa tutkimuksessa on todettu kaikista nuorimpien ikäluokkien uudenlainen avoimuus uskonnolliselle moninaisuudelle.[15]

12 Ks. esim. Fitzgerald & Borelli 2006, 27–35.

13 Fitzgerald & Borelli 2006, 29–30, jossa käytetään käsitettä ”dialogue of life”.

14 Ks. Komulainen 2025.

15 Ks. esim. Nuorisobarometri 2024, Komulainen 2023.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksen perusteella voidaan esittää, että suomalaisessa yhteiskunnassa on havaittavissa hyviä lähtökohtia elämiseen yhdessä erilaisina. Miten tämä potentiaali voidaan ottaa täysimittaisesti käyttöön yhteiskuntarauhan edistämiseksi, siinä poliittisten päätöksentekijöiden mutta myös uskonnollisten johtajien rooli on keskeinen.

Kirjallisuus

Auvinen, Mari-Anna & Komulainen, Jyri (toim.)
2020 Näkökulmia ekumeeniseen missiologiaan. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 133. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Cornille, Catherine (toim.)
2013 The Wiley-Blackwell Companion to Inter-Religious Dialogue. Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.

Coward, Harold
2000 Pluralism in the World Religions. A Short Introduction. Oxford: Oneworld.

Cragg, Kenneth
1986 The Christ and the Faiths. Philadelphia: The Westminster Press.

Fitzgerald, Michael L. & Borelli, John
2006 Interfaith Dialogue. A Catholic View. Maryknoll, New York: Orbis Books.

Hedges, Paul
2010 Controversies in Interreligious Dialogue and the Theology of Religions. London: SCM Press.

Hellqvist, Elina & Komulainen, Jyri (toim.)
2020 Henkisyyttä ja mielenrauhaa. Aasian uskonnollisuus länsimaissa. Helsinki: Gaudeamus.

Hiltunen, Pekka Y. (toim.)
2003 Teologia uskontojen maailmassa. Kirkon tutkimuksen julkaisuja 81. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Howard, Thomas Albert
2021 The Faith of Others. A History of Interreligious Dialogue. New Haven & London: Yale University Press.

Härkönen, Mitra
2025 Doctrinal and lived suffering: Thai women experiencing and coping with dukkha. – Approaching Religion 15: 1. 26–43.

Kadayifci-Orellana, S. Ayse
2013 Inter-Religious Dialogue and Peacebuilding. – Catherine Cornille (toim.): The Wiley-Blackwell Companion to Inter-Religious Dialogue. Chichester, UK: Wiley-Blackwell. 149–167.

Komulainen, Jyri
2025 Katolista läsnäolon teologiaa Saharasta Gangesille. – Petra Kuivala & Mikko Ketola & Jyri Komulainen (toim.): Roomasta maailman ääriin. Globaali katolisuus. Helsinki: Gaudeamus. 105–118.

Komulainen, Jyri
2023 Suomalaisten asenteet uskonnolliseen pukeutumiseen. Kirkon tutkimus ja koulutus. https://www.epressi.com/tiedotteet/uskonto/tutkimus-suomalaisista-alle-30-vuotiaat-suhtautuvat-uskonnolliseen-pukeutumiseen-suvaitsevaisimmin.html [Luettu 11.11.2026]

Komulainen, Jyri
2014 Uskontoteologia. – Olli-Pekka Vainio & Lauri Kemppainen (toim.) Modernin teologian suuntauksia. Helsinki: Kirjapaja. 158–180.
Küng, Hans
1990 Projekt Weltethos. München: Pieper.
Lipiäinen, Tuuli & Satokangas, Henri & Jantunen, Anita & Kallioniemi, Arto
2022 Understanding and Implementing Worldview Dialogue in the Finnish Basic Education Context. Teachers' Approaches. – Religion & Education, 49:3. 254–272.
Nuorisobarometri 2023 Katsomusaiheita
2024 Kiilakoski, Tomi (toim.) Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö. https://edition.fi/nuorisotutkimusseura/catalog/view/1640/1858/7008 [Luettu 11.11.2026]
Pauha, Teemu
2025 Finnish Shia Youth and the Qur'an. Cultural Psychological Perspectives on Lived Religion. Cham, Switzerland: Springer.
Pauha, Teemu & Martikainen, Tuomas
2022 Arvio maahanmuuttotaustaisen väestön uskonnollisesta jakaumasta Suomessa vuosina 1990–2019. – Teologinen Aikakauskirja 127:1. 3–23.
Rautionmaa, Heidi & Illman, Ruth & Latvio, Riitta
2017 Uskonto- ja katsomusdialogi Suomessa. – Illman, Ruth & Ketola, Kimmo & Latvio, Riitta & Sohlberg, Jussi (toim.): Monien uskontojen ja katsomusten Suomi. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 247–258.
Salomäki, Hanna & Ketola, Kimmo & Komulainen, Jyri & Salminen, Veli-Matti & Sohlberg, Jussi
2024 Kirkko epävarmuuksien ajassa: Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2020–2023. Suomen ev.-lut. kirkon tutkimusjulkaisuja 147. Helsinki: Kirkon tutkimus ja koulutus.
Tiilikainen, Marja
2003 Arjen islam: Somalinaisten elämää Suomessa. Tampere: Vastapaino.
Tilastokeskus: Väkiluvun kasvu hidastui vuonna 2025.
1.4.2026 tiedote. https://stat.fi/fi/julkaisu/cmg6f46k91y0e07w0qtdt6yl7 [Luettu 11.11.2026]
Vähäkangas, Auli
2020 Kantahämäläisten ja pakolaisnuorten kokemuksia yhdessä elämisen taidosta. – Auvinen, Mari-Anna & Komulainen, Jyri (toim.): Näkökulmia ekumeeniseen missiologiaan. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 133. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 287–301.